MALTA

QORTI TAL-APPELL
(Sede Inferjuri)

ONOR. IMĦALLEF
LAWRENCE MINTOFF

Seduta tat-22 ta' Marzu, 2023

Appell Inferjuri Numru 718/2021 LM

Saviour Paul Portelli (K.I. nru. 685236(M))
('l-appellat')

vs.

Patrick Smith (K.I. nru. 323053(M)) u Victoria Smith (K.I. nru. 146863(M))
('l-appellanti')

Il-Qorti,

Preliminari

1. Dan huwa appell magħmul mill-intimati **Patrick Smith (K.I. nru. 323053(M))** u **Victoria Smith (K.I. nru. 146863(M))** [minn issa 'l quddiem 'l-appellanti'], mis-sentenza mogħtija fil-15 ta' Lulju, 2022, [minn issa 'l quddiem 'is-sentenza appellata'] mill-Bord li Jirregola l-Kera [minn issa 'l quddiem 'il-

Bord'] fl-ismijiet fuq premessi, li ddeċieda t-talbiet tar-rikorrent **Saviour Paul Portelli (K.I. nru. 685236(M))** [minn issa 'l quddiem 'l-appellat'] kif ġej:

" ...

1) *Jastjeni milli jieħu konjizzjoni ulterjuri tal-ewwel talba stante li din ġiet determinata bid-digriet tal-14 ta' Frar 2022;*
2) *Jilqa' t-tieni talba tar-rikorrenti u filwaqt li jittermina l-kirja tal-fond 44, Triq Santa Margerita, Sliema, qiegħed jordna l-iżgumbrament tal-intimati minn din il-proprjetà u jipprefiġi terminu ta' sittin (60) jum mid-data tal-lum għal dan l-iżgumbrament;*
3) *Jiċħad l-eċċezzjonijiet kollha tal-intimati;*

Bl-ispejjeż tal-preżenti kif ukoll tal-Ittra Uffiċjali Nru 300/21 ppreżentata fir-Reġistru tal-Qorti Ċivili, Prim Awla, għandhom jiġu sopportati mill-intimati ħlief għal dawk li jirrelataw mat-talba sabiex il-proċedura tkun bil-proċedura sommarja, li għandhom ikunu a karigu tar-rikorrenti."

<u>Fatti</u>

2. Il-fatti tal-każ odjern jirrigwardaw it-titolu lokatizju tal-appellanti fuq il-fond bin-numru 44 f'Triq Sant Margerita, Tas-Sliema [minn issa 'il-fond'], li huwa proprjetà tal-appellat. Dan tal-aħħar kien ottjena favur tiegħu sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim'Awla (Sede Kostituzzjonali) fl-ismijiet **Saviour Paul Portelli *vs.* Avukat tal-Istat u kif ukoll Patrick Smith u martu Victoria Smith** deċiża fl-4 ta' Novembru, 2020 fil-proċeduri tar-Rikors nru. 197/2019LM, fejn dik il-Qorti ddikjarat fost affarijiet oħra li l-appellanti "... *m'għandhomx jibqgħu jistrieħu fuq il-protezzjoni li tagħtihom il-liġi sabiex jibqgħu fil-kirja tal-fond bin-numru 44, Triq Santa Margerita, Tas-Sliema".*

Mertu

3. L-appellat istitwixxa proċeduri quddiem il-Bord permezz tal-preżentata ta' rikors fis-7 ta' Ottubru, 2021 fejn talab sabiex l-imsemmi Bord jogħġbu:

" i. Jiddeċiedi l-kawża bil-proċedura sommarja speċjali a tenur tad-dispożizzjoni tal-Artkolu 16(A) tal-Kap. 69 tal-Liġi ta' Malta; u

ii. Jordna l-iżgumbrament tal-intimati mill-proprjetà fuq imsemmija fi żmien qasir u perentorju li jiġi hekk lilhom prefiss.

Bl-ispejjeż kontra l-intimati li minn issa huma nġunti għas-subizzjoni u b'riżerva għal kull azzjoni għad-danni spettanti lir-rikorrenti."

4. Wara d-digriet tal-Bord tal-14 ta' Frar, 2022, l-appellanti permezz tat-tweġiba tagħhom ippreżentata fit-18 ta' Frar, 2022, eċċepew li l-allegazzjonijiet kollha tal-appellat kienu nfondati fil-fatt u fid-dritt minħabba s-segwenti raġunijiet: (a) ma kien hemm l-ebda sentenza jew digriet li permezz tagħha ġiet itterminata l-kirja li huma jgawdu fuq il-fond; (b) ir-rikors inizjali huwa nieqes mit-talbiet neċessarji sabiex tirnexxi l-azzjoni odjerna ta' żgumbrament; (ċ) il-preġudizzju li jilmenta dwaru l-appellat kien ġie ndirizzat fis-sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim'Awla, (Sede Kostituzzjonali); (d) il-kawża kellha tiġi kkunsidrata fid-dawl tal-liġijiet viġenti u kwalunkwe rimedju li l-Att XXIV tal-2021 kien joffri, kellu jiġi kkunsidrat ukoll; (e) qatt ma kien hemm pronunzjament li l-Att XXIV tal-2021 ma japplikax għal sitwazzjonijiet bħal dik odjern; (f) għalhekk is-sentenza ma ħolqot l-ebda dritt favur ir-rikorrent hekk kif saret *res judicata;* (ġ) hija żbaljata l-interpretazzjoni tas-sid li l-iżgombru huwa issa bħal donnu 'awtomatiku' wara s-sentenza kostituzzjonali; (ħ) huma għandhom aspettattiva leġittima fir-rigward tal-kirja tal-fond; (i) huma dejjem kienu fidili lejn l-obbligi tagħhom; (j) dak pretiż mill-appellat ma kienx jirrifletti s-sewwa u ma kienx

joħroġ minn xi jedd; (k) huma m'għandhomx ibatu l-ispejjeż tal-proċeduri; (l) huma kienu qegħdin jirriżervaw id-dritt tagħhom għal referenza kostituzzjonali; salv eċċezzjonijiet ulterjuri.

Is-Sentenza Appellata

5. Il-Bord wasal għas-sentenza appellata wara li għamel is-segwenti konsiderazzjonijiet rilevanti għal dan l-appell:

"Ikkonsidra;

Illi permezz tar-rikors promotur, ir-rikorrenti qiegħed jitlob lil dan il-Bord:

(i) jiddeċiedi l-kawża odjerna bil-proċedura sommarja a tenur tal-Artikolu 16A tal-Kap. 69 tal-Liġijiet ta' Malta; u

(ii) jordna l-iżgumbrament tal-intimati mill-proprjetà fi żmien qasir u perentorju hekk kif lilhom prefiss;

Illi fir-rigward tal-ewwel talba, il-Bord jagħmel referenza għad-Digriet tiegħu tal-14 ta' Frar 2022 fejn il-Bord ikkonċeda l-fakoltà lill-intimati jressqu l-eċċezzjonijiet tagħhom u ordna l-prosegwiment tal-kawża.

Illi fir-rigward tat-tieni talba jirriżulta li r-rikorrenti qiegħed jibbaża l-azzjoni tiegħu unikament fuq is-sentenza erogata mill-Qorti Ċivili, Prim' Awla (Sede Kostituzzjonali) nhar l-4 ta' Novembru 2020 fl-ismijiet Saviour Paul Portelli vs Avukat tal-Istat u kif ukoll Patrick u Victoria Smith [hawnhekk izjed 'l quddiem imsejjħa is-"Sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim' Awla (Sede Kostituzzjonali)"] fejn fil-ħames decide tagħha, dik il-Qorti qalet testwalment hekk:-

"5) Tiddikjara li l-intimati Patrick u Victoria Smith m'għandhomx jibqgħu jistrieħu fuq il-protezzjoni li tagħtihom il-liġi sabiex jibqgħu fil-kirja tal-fond bin-numru 44, Triq Santa Margerita, Tas-Sliema."

Illi l-argument prinċipali tar-rikorrenti huwa li ladarba l-Qorti Ċivili, Prim' Awla (Sede Kostituzzjonali) għamlet din id-dikjarazzjoni, il-kirja tal-intimati ma baqgħatx waħda protetta taħt il-Kap. 69 tal-Liġijiet ta' Malta iżda saret kirja ġenerika taħt l-Artikoli 1525 et seq tal-Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta. Magħmula din il-premessa, ir-rikorrenti jkompli jgħid li wara li s-sentenza suriferita għaddiet in ġudikat l-intimati baqgħu

jgawdu l-kirja tal-fond de quo bil-kunsens taċitu tiegħu ai termini tal-Artikolu 1536 tal-Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta. Di più, permezz tal-Ittra Uffiċjali datata t-22 ta' Jannar 2021 (fn. 1 Itt Nru 300/21, a fol. 42 tal-atti proċesswali), notifikata lill-intimati fl-1 ta' Frar 2021, ir-rikorrenti ta l-konġedo lill-intimati ai termini tal-Artikolu 1537 tal-Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta. B'hekk, ir-rikorrenti jikkonkludi li llum-il ġurnata l-intimati qegħdin jippossjedu l-fond de quo mingħajr ebda titolu validu fil-liġi u konsegwentement il-Bord għandu jordna l-iżgumbrament tal-intimati.

Illi l-intimati, da parti tagħhom, sottomettew diversi eċċezzjonijiet kemm preliminari kif ukoll fil-mertu li ser jiġu trattati aktar 'l quddiem f'din is-sentenza.

Ikkonsidra;

Illi qabel xejn, jeħtieġ li l-Bord jixħet dwal fuq il-fatti ta' dan il-każ.

Illi permezz tad-Dikjarazzjoni causa mortis ippubblikata min-Nutar Dottor Marco Farrugia fis-17 ta' Novembru 1997, ir-rikorrenti akkwista l-fond numru 44, Triq Santa Margerita, Sliema mill-wirt ta' ċerta Maria Assunta Borg. Illi permezz ta' skrittura privata li saret fl-1980, d-dante causa tar-rikorrenti kkonċediet il-fond de quo lill-intimat Patrick Smith, bil-kondizzjonijiet kif hemm riportati. Illi l-intimati bdew jirrisjedu fil-fond de quo bħala l-inkwilini tar-rikorrenti sa minn dakinhar 'l quddiem.

Illi permezz ta' rikors ippreżentat fit-8 ta' Ottubru 2019, ir-rikorrenti talbu lill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili (Sede Kostituzzjonali) (i) tiddikjara u tiddeċiedi illi bit-tħaddim tal-Kap. 69 tal-Liġijiet ta' Malta qed jiġu leżi d-drittijiet fondamentali tal-esponenti kif sanċiti fl-Artikolu 37 u fl-Artikolu 1 Protokoll 1 tal-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet Fundamentali tal-Bniedem u (ii) tagħti rimedju xieraq u effettiv, konsistenti (a) fil-ħlas ta' danni pekunjarji biex jagħmlu tajjeb għal-leżjoni sofferta; (b) tagħti rimedju xieraq billi tikkundanna l-intimati, jew min minnhom, iħallsu d-danni materjali rappreżentanti ddifferenza bejn il-kera fis-suq u dik attwalment imħallsa mir-rikorrenti u (ċ) tordna li l-inkwilini ma jistgħux jibqgħu jistrieħu fuq il-protezzjoni tal-liġi u tagħti rimedju effettiv.

Illi permezz tas-Sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim' Awla (Sede Kostituzzjonali), il-Qorti laqgħet it-talbiet kollha tar-rikorrenti u ffissat is-somma komplessiva ta' €33,000 bħala kumpens pekunjarju u non-pekunjarju. Illi din is-sentenza ma kienet appellata mill-ebda parti.

Illi b'rikors datat 7 ta' Ottubru 2021, ir-rikorrenti qiegħed jippromwovi l-preżenti kawża bit-talba kif suriferita.
Ikkonsidra;

Illi fl-ewwel eċċezzjoni tagħhom, l-intimati jissottomettu illi ma hemm ebda sentenza jew digriet li permezz tagħha ġiet itterminata l-lokazzjoni tal-intimati u b'hekk il-kera bejn il-kontendenti għadha effettiva. Fis-sottomissjonijiet tagħhom, huma jagħmlu referenza għas-sentenza fl-ismijiet Wismayer vs Engerer (fn. 2 ***Ann sive Felicity Wismayer vs Patricia Engerer****, Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri), 20 ta' April 2022) u jikkontendu li ċ-ċirkostanzi ta' dak il-każ* "jistgħu jiġu konsidrati bħala <u>identiċi</u> għall-kawża odjerna". *(fn. 3 A fol. 116 tal-atti proċesswali)*

Illi l-Bord ra s-sentenza suriferita u ma jaqbilx ma' din is-sottomissjoni. Dan għaliex filwaqt li f'dik il-kawża l-Qorti ma esprimietx ruħha dwar jekk l-inkwilini setgħux jistrieħu fuq id-disposizzjonijiet tal-Kap. 69 tal-Liġijiet ta' Malta (fn. 4 Ara s-sentenza Ann sive Felicity Wismayer vs L-Avukat Ġenerali et, Qorti Ċivili, Prim' Awla (Sede Kostituzzjonali, 16 ta' Marzu 2021 (Rik Nru)), f'dan il-każ, il-Qorti, fis-Sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim' Awla (Sede Kostituzzjonali) <u>ddikjarat espressament</u> illi l-intimati m'għandhomx jibqgħu jistrieħu fuq il-protezzjoni li tagħtihom il-liġi sabiex jibqgħu fil-kirja de quo. Din id-dikjarazzjoni tifforma l-qofol tat-talbiet rikorrenti u b'hekk dak il-każ huwa fondamentalment differenti minn dak odjern.

Illi madanakollu din m'hijiex l-ewwel darba li dan il-Bord qiegħed jiġi rinfaċċjat b'sitwazzjoni fejn rikorrenti jitlob l-iżgombru tal-inkwilini in segwitu għal dikjarazzjoni li l-inkwilini ma jistgħux jibqgħu jistrieħu fuq id-disposizzjonijiet tal-liġi għall-protezzjoni tal-kirja. Illi fil-każ ***Joseph Grima et vs Lawrence Aquilina*** *(fn. 5 Joseph Grima et vs Lawrence Aquilina, Bord tal-Kera, 2 ta' Diċembru 2020 (Rik. Nru 76/2020 JD) mhux appellata.), il-Bord tal-Kera diġà kellu okkażjoni jiddelibera fit-tul fuq eċċezzjoni simili f'ċirkostanzi fejn il-Qorti ta' Ġurisdizzjoni Kostituzzjonali irriteniet li dak l-intimat m'għandux dritt jibqa' jistrieħ fuq il-protezzjoni mogħtija bil-Kap. 69 tal-Liġijiet ta' Malta biex jibqa' jokkupa l-fond mertu ta' dik il-kawża. Il-Bord, f'dik is-sentenza irritjena illi:*

> "Fid-dawl ta' dan kollu, dan il-Bord iqis li meta l-Qorti Kostituzzjonali ikkonfermat li l-jedd ta' rilokazzjoni b'kera baxxa tal-fond inkwistjoni lill-intimat jikkostitwixxi ksur tal-jeddijiet fundamentali tar-rikorrent, [nota: bħalma seħħ fis-sentenza de quo permezz tat-tielet deċide] dan ifisser li l-intimat ma jistax jibqa' jinvoka d-dipsosizzjonijiet tal-Kapitolu 69 u dawk l-emendi li jolqtu l-istess kirja sabiex jibqa' jokkupa l-fond inkwistjoni bhala inkwilin, u dan abbażi ta' liġi li ġie dikjarat li l-applikazzjoni tagħha għaf-favur tiegħu qegħda tikser id-drittijiet tar-rikorrent. Li kieku dan il-Bord kellu jiddeċiedi mod ieħor, ikun ifisser li qiegħed jipperpetwa l-ksur tad-drittijiet tar-rikorrent....".

Illi dan il-Bord ħaseb fit-tul fuq l-import legali tad-dikjarazzjoni magħmula mill-Qorti fis-Sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim' Awla (Sede Kostituzzjonali) li l-intimati ma jistgħux

jibqgħu jistrieħu fuq il-protezzjoni mogħtija mill-Kap. 69 u mill-Artikolu 1531Ċ tal-Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta. Fil-fehma tal-Bord, din id-dikjarazzjoni ma tfissirx illi l-kirja per se illediet id-drittijiet fondamentali tar-rikorrenti, iżda hija l-protezzjoni tal-kondizzjonijiet tal-kirja ai termini tal-Kap. 69 u tal-Artikolu 1531Ċ tal-Kap. 16 li kkawżat din il-leżjoni. Filfatt, fis-Sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim' Awla (Sede Kostituzzjonal) jingħad illi:

> "20. In vista ta' dawn l-insenjamenti, il-Qorti tqis li l-liġijiet li wasslu biex ir-rikorrent jibqa' mċaħħad mill-proprjetà tiegħu għal diversi snin, kif ukoll biex ikun hemm kontrolli fir-rigward ta' kemm ikun l-introjtu li r-rikorrent qua sid jista' jirċievi mill-kirja tal-fond, kif ukoll fir-rigward tar-ripreża tal-istess fond, jammontaw għal leżjoni tad-dritt ta' tgawdija tal-possedimenti tar-rikorrent." *(fn. 6 Saviour Paul Portelli vs Avukat tal-Istat et, Qorti Ċivili, Prim' Awla, 4 ta' Novembru 2020 (Rik. Nru 197/2019 LM))*

Illi bil-fatt li l-Qorti Ċivili, Prim' Awla (Sede Kostituzzjonali) tterminat il-protezzjoni tal-kondizzjonijiet tal-kirja iżda waqfet milli tittermina l-kirja per se, ifisser li mas-sentenza l-kirja bejn il-partijiet għadha waħda viġenti iżda mingħajr il-protezzjoni offruta mill-Kap. 69 u mill-Artikolu 1531Ċ tal-Kap.16.

Illi fil-każ de quo, jirriżulta illi l-kirja ġiet fis-seħħ qabel l-introduzzjoni tal-Artikolu 1531A tal-Kap. 16 u allura, mal-prolazzjoni tas-Sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim' Awla (Sede Kostituzzjonali), it-tiġdid tal-kirja sar regolat ex lege bl-Artikoli 1536 et seq tal-Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta.

Illi kif irriżulta mill-provi prodotti, r-rikorrenti ta l-konġedo lill-intimati ai termini tal-Artikolu 1537 tal-Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta u hu propju b'dan il-konġedo u bin-nuqqas ta' protezzjoni tal-Kap. 69 u tal-Artikolu 1531Ċ tal-Kap. 16 li t-tiġdid tal-kirja ma jistax jibqa' jsir.

Illi magħdud ma dan, l-intimati eċċepew ukoll fit-tieni eċċezzjoni tagħhom illi r-rikors promotur huwa nieqes mit-talbiet neċessarji sabiex tirnexxi din azzjoni għaliex, fl-agħar ipoteżi, it-talba għall-iżgombru kellha tiġi preċeduta b'talba għad-dikjarazzjoni tan-nullità tal-preżenti kirja, stante li l-Qorti ma ddikjarat xejn minn dan fis-Sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim' Awla (Sede Kostituzzjonali).

Illi fl-ewwel lok, il-Bord ma jaqbilx li l-effetti legali tas-Sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim' Awla (Sede Kostituzzjonali) jirrendu il-kirja bħala waħda nulla. B'hekk ir-rikorrenti ma setax jitlob dikjarazzjoni tan-nullità. Kif inhuwa risaput, hemm differenza netta bejn li relazzjoni tkun nulla, ċioè bħal li kieku qatt ma eżistiet, u relazzjoni li tkun terminata, ċioè li kienet teżisti iżda issa ma tezistix aktar. Fil-fehma tal-Bord, il-kirja kienet teżisit sa mill-1980 u baqgħet teżisti anke wara l-prolazzjoni tas-Sentenza tal-

Qorti Ċivili, Prim' Awla (Sede Kostituzzjonali) iżda mingħajr protezzjoni kif hawn fuq imsemmi.

Illi b'hekk, arguendo, jekk kellha ssir xi talba appożita, din kellha tkun għal dikjarazzjoni ta' terminazzjoni aktar milli għal dikjarazzjoni ta' nullità. F'dan ir-rigward, madanakollu, l-Bord jagħmel referenza ampja għal dak riportat fis-sentenza fl-ismijiet ***Francis Debono et vs Peter Leonard Nind et*** *(fn. 7* ***Francis u Rose miżżewġin Debono vs Peter Leonard u Josephine miżżewġin Nind****, Qorti Ċivli, Prim' Awla, 19 ta' Ottubru 2007 (Ċitazz. Nru 1062/2002 TM)) fejn il-Qorti, wara li kkwotat numru estensiv ta' sentenzi rriteniet li t-talba għal xoljiment tal-kirja hija kompriża u nvoluta fit-talbiet l-oħra tal-atturi. Illi b'applikazzjoni tal-insenjament mogħti f'dik is-sentenza għall-każ de quo, il-Bord iqis li t-talba unika għall-iżgumbrament da parti tar-rikorrenti tikkontjeni fiha nnifisha stess it-talba għal dikjarazzjoni ta' xoljiment tal-kirja. Il-fatt li ma saritx tali talba fir-rikors promotur m'għandhiex tkun ta' ostaklu għat-talbiet tar-rikorrenti.*

Għaldaqstant, l-ewwel u t-tieni eċċezzjonijiet qegħdin jiġu respinti filwaqt li l-Bord qiegħed jiddikjara l-kirja de quo bħala terminata u dan bl-applikazzjoni tal-Artikolu 1537 tal-Kap.16 tal-Liġijiet ta' Malta.

Illi fit-tielet eċċezzjoni tagħhom, l-intimati jargumentaw illi l-preġudizzju lamentat mir-rikorrenti ġie propju indirizzat fis-Sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim' Awla (Sede Kostituzzjonali) u dan billi akkordat kumpens lill-istess rikorrenti. Jgħidu wkoll li bil-fatt li r-rikorrenti ma appellax minn dik is-sentenza, hu aċċetta illi l-preġudizzju minnu lamentat ġie indirizzat tramite dan l-istess kumpens.

Illi l-argument prinċipali tal-intimati permezz ta' din l-eċċezzjoni hu li l-preġudizzju soffert mir-rikorrenti ġie indirizzat, rimedjat finanzjarjament u aċċettat mill-istess rikorrenti tramite l-kumpens akkordat u b'hekk llum-il ġurnata din il-leżjoni hija indirizzata u sodisfatta.

Illi fir-rigward, il-Bord jagħmel referenza għall-paragrafu 25 tas-Sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim' Awla (Sede Kostituzzjonali), fejn hemm riportat:-

> "25. Il-Qorti tqis illi f'dan il-każ għandhom jiġu likwidati wkoll id-danni morali jew non-pekunjarji, u dan in vista tal-fatt li l-leżjoni tad-drittijiet fundamentali tar-rikorrent ġejja mill-fatt li għal snin twal l-Istat Malti naqas milli jaġġjorna u jemenda l-qafas legali li jirregola kirjiet protetti u dan minkejja titjib sostanzjali fil-qagħda soċjoekonomika tal-pajjiż li wasslet għal żbilanċ evidenti u piż inordnat fuq is-sidien ta' proprjetajiet bħal dawn."

Illi minn dan il-bran jirriżulta illi l-kumpens mogħti mill-Qorti jindirizza l-aspett tad-danni sofferti mir-rikorrent <u>tul is-snin passati</u> u mhux il-leżjoni fil-globalità tagħha inkluż it-titwil tal-leżjoni fis-snin futuri. Il-leżjoni rigwardanti l-preżenti u l-futur ġiet indirizzata mill-Qorti bid-dikjarazzjoni illi l-intimati ma jistgħux jibqgħu jistrieħu fuq il-protezzjoni akkordata mil-liġi. Dan jinsab konfermat fil-paragrafu nru 27 tal-istess sentenza, fejn il-Qorti qalet:-

> "27. Il-Qorti tqis li ladarba ġie stabbilit li hemm ksur tal-jeddijiet fondamentali tar-rikorrent minħabba nuqqas ta' bilanċ bejn l-interessi tas-sid u l-iskopijiet soċjali li l-liġijiet in kwistjoni irid jilħqu, għandha tingħata direzzjoni li l-intimati konjuġi Smith m'għandhomx jibqgħu jistrieħu fuq il-protezzjoni offruta lilhom mill-Kap. 69 u mill-artikolu 1531Ċ tal-Kap. 16 sabiex jibqgħu jokkupaw il-fond mertu ta' dawn il-proċeduri numru 44, Triq Santa Margerita, Tas-Sliema, liema liġijiet qegħdin jiġu dikjarati li huma leżivi tal-jeddijiet fundamentali tar-rikorrent."

Illi b'hekk, fil-fehma tal-Bord, il-kumpens pekunjarju akkordat mill-Qorti ma jistax jitqies li jindirizza l-preġudizzju globali soffert mir-rikorrenti, għaliex il-globtalità tal-leżjoni setgħet tiġi indirizzata biss kemm bil-kumpens akkordat kif ukoll bid-dikjarazzjoni msemmija.

Għaldaqstant, it-tielet eċċezzjoni tal-intimati qegħdha tiġi respinta.

Illi r-raba', il-ħames, is-sitt u s-seba' eċċezzjonijiet jistgħu jiġu trattati flimkien peress li huma aspetti diversi tal-istess argument. In suċċint, l-intimati jargumentaw illi ladarba l-preżenti kawża ġiet istitwita meta l-Att XXIV tal-2021 kien viġenti, ir-rimedji offerti minn tali Att għandhom jkollhom applikabilità fir-rigward tat-talba attriċi. Jgħidu li mkien ma kien hemm xi pronunzjament mill-Qrati nostrani li dan l-Att m'għandux japplika għall-każijiet bħal dak odjern. Di più, jargumentaw ukoll li fid-dwal tal-introduzzjoni tal-imsemmi Att XXIV, is-Sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim' Awla (Sede Kostituzzjonali) bl-ebda mod ma kkreat xi dritt kweżit għar-rikorrent u filfatt, il-pronunzjament rigwardanti l-protezzjoni tal-kera għandu jittieħed f'ambitu fejn l-Att XXIV ma kienx fis-seħħ u l-introduzzjoni tiegħu biddlet għall-kollox l-applikabilità ta' tali dikjarazzjoni.

Illi kronoloġikament, is-Sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim' Awla (Sede Kostituzzjonali) ingħatat fl-4 ta' Novembru 2020 waqt li l-Att XXIV tal-2021 daħal fis-seħħ ftit inqas minn tmien xhur wara l-istess sentenza, ċioè fl-1 ta' Ġunju 2021. Il-proċeduri odjerni ġew intavolati fis-07 ta' Ottubru 2021. M'hemmx dubju li meta ġew intavolati l-atti odjerni, l-Att XXIV tal-2021 kien diġà daħal fis-seħħ. L-intimati jargumentaw illi bid-dħul fis-seħħ tiegħu, dan l-Att biddel l-applikazzjoni u l-interpretazzjoni tas-Sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim' Awla (Sede Kostituzzjonali).

Illi bħalma huwa risaput, sentenza erogata minn Qorti li tkun għaddiet in ġudikat tagħmel stat bejn il-kontendenti involuti f'dik il-kawża. Fil-każ odjern is-Sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim' Awla (Sede Kostituzzjonali) għamlet stat bejn ir-rikorrenti, l-Avukat tal-Istat u l-intimati hekk kif din għaddiet in ġudikat. B'hekk, id-deċide tal-Qorti riportat fis-sentenza għandu jibqa' jgħodd bejn il-kontendenti irrispettivament minn kwalunkwe tibdil leġislattiv li seta' sar wara s-sentenza. Illi dan il-ħsieb huwa konkordi wkoll mal-prinċipju abbraċċjat mill-Artikolu 12(e) tal-Kap.249 tal-Liġijiet ta' Malta li jistipola li meta Att iħassar xi liġi oħra, sakemm ma jidhirx il-ħsieb kuntrarju, t-tħassir m'għandux jolqot kull rimedju dwar dritt u kull rimedju bħal dan jista' jiġi enforzat bħallikieku l-Att li jħassar ma jkunx għadda. Illi l-Att XXIV tal-2021 m'għandu ebda disposizzjoni li turi dan il-ħsieb kuntrarju u b'hekk, l-introduzzjoni ta' dan l-Att bl-ebda mod ma tista' tvarja l-interpretazzjoni jew l-applikazzjoni tas-Sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim' Awla (Sede Kostituzzjonali). Illi dwar dan il-punt, il-Bord diġà kellu l-opportunità jesprimi lilu nnifsu fis-sentenza ***Maria Concetta sive Connie Deguara Caruana Gatto vs Carmela Spiteri*** *(fn. 8* ***Maria Concetta sive Connie Deguara Caruana Gatto vs Carmela Spiteri****, Bord li Jirregola l-Kera, 13 ta' Lulju 2021 (Rik Nru 127/2021 CG) Dik is-sentenza ġiet appellata limitatament fir-rigward tal-applikazzjoni tal-Artikolu 16A tal-Kap. 69 għall-każijiet simili bħal dak odjern.) fejn sostna wkoll li l-Att XXIV tal-2021 m'affettwax sentenza bejn dawk il-partijiet minkejja li ngħata qabel id-dħul fis-seħħ tiegħu.*

Illi di più, għandu jingħad ukoll li bejn id-data tas-Sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim' Awla (Sede Kostituzzjonali) u d-dħul fis-seħħ tal-Att XXIV tal-2021, ir-rikorrenti ta l-konġedo tiegħu lill-intimati u b'hekk ir-rikorrenti kien diġà avalla ruħhu mid-dikjarazzjoni tan-nuqqas ta' protezzjoni qabel id-dħul fis-seħħ tal-imsemmi Att.

Għaldaqstant, ir-raba', il-ħames, is-sitt u s-seba' eċċezzjonijiet qed jiġu respinti.

Illi d-disa' eċċezzjoni tal-intimati hija li huma ormaj igawdu minn aspettattiva leġittima fir-rigward tal-kirja tal-fond in kwistjoni. Huma jgħidu li meta daħlu fil-fond, huma nħolqitilhom aspettattiva leġittima li ser jibqgħu jirrisjedu fil-fond, tant li għamlu diversi ameljoramenti fiħ. Jgħidu li dan m'huwiex każ fejn huma ħadu sogru u ġiethom ħażina. Illi minn qari tal-eċċezzjonijiet mogħtija mill-intimati fil-proċeduri quddiem il-Qorti Ċivili, Prim' Awla (Sede Kostituzzjonali) ma jirriżultax li din l-eċċezzjoni ingħatat f'dak il-forum.

Illi l-Bord jagħmel referenza ampja għall-insenjament mogħti fis-sentenza fl-ismijiet ***John Bugeja vs Il-Prim Ministru et*** *(fn. 9* ***John Bugeja vs Il-Prim Ministru et****, Qorti Kostituzzjonali, 26 ta' April 2013, (Appell Kost. Nru 3/2012/1)). F'dik is-sentenza, l-intimati qajmu eċċezzjoni simili għal dik odjerna bid-differenza li l-qafas legali f'dawk il-proċeduri kien il-Kap. 158 tal-Liġijiet ta' Malta. Il-kunċett, madanakollu,*

huwa l-istess, ċioè, li wara li dawk l-intimati ingħataw konċessjoni emfitewtika temporanja u wara d-dħul fis-seħħ tal-Att XXIII tal-1979, inħolqitilhom aspettattiva leġittima li kienu ser jibqgħu fil-fond sal-mewt tagħhom. F'dik is-sentenza, il-Qorti rriteniet illi:

> "Ma hijiex leġittima dik l-aspettattiva illi, biex isseħħ, trid tikser il-jeddijiet fondamentali ta' ħaddieħor.
>
> 25. Din il-kundizzjoni – li jitħarsu wkoll id-drittijiet fundamentali tad-Direttarju – fil-każ tal-lum, kif tgħid is-sentenza ta' din il-Qorti tal-11 ta' Novembru 2011, ma seħħitx, u għalhekk l-aspettattiva tal-attur la kienet waħda leġittima u lanqas kienet waħda li setgħet tiġġenera drittijiet patrimonjali."

Illi fil-fehma tal-Bord, l-aspettattiva leġittima sottomessa mill-intimati ġiet definittivament imxejjna bis-Sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim' Awla (Sede Kostituzzjonali) u dan għaliex bid-dikjarazzjoni tal-Qorti illi l-protezzjoni mogħtija mill-Kap. 69 tilledi d-drittijiet fondamentali tiegħu, kwalunkwe aspettattiva leġittima li seta' kellhom l-intimati ġiet estinta.

Għaldaqstant, id-disa' eċċezzjoni qed tiġi wkoll respinta. Illi fl-għaxar u fil-ħdax-il eċċezzjoni tagħhom, l-intimati jgħidu li huwa dejjem segwew fedelment l-obbligi tagħhom bħala inkwilini skont il-liġi u li huma qed jiċħdu dak kollu kontenut fir-rikors promotur.

Fid-dawl tal-konsiderazzjonijiet magħmula aktar 'l fuq f'din is-sentenza, il-fatti esposti mill-kontendenti ġew eżaminati bir-reqqa minn dan il-Bord kif ben jirriżulta. Di più, il-fatt li l-intimati ottemporaw ruħhom fedelment mal-kondizzjonijiet tal-kirja ma tantx jaffettwa l-leżjoni tad-drittijiet fondamentali tar-rikorrenti. Se mai, bl-osservanza skrupoluża tagħhom, huma evitaw proċeduri ta' ksur tal-obbligi lokatizji da parti tar-rikorrenti fis-snin tal-passat.

Għaldaqstant, l-għaxar u l-ħdax-il eċċezzjoni qed tiġi respinta.

Illi fit-tnax-il eċċezzjoni, l-intimati qedgħin jopponu għall-ispejjeż fir-rigward ta' din il-kawża.

Illi fir-rigward tal-ispejjeż, jirriżulta li wara li s-Sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim' Awla (Sede Kostituzzjonali) għaddiet in ġudikat, u wara li r-rikorrenti ta l-konġedo tiegħu lill-intimati, huma baqgħu fil-pussess tal-fond de quo *sal-ġurnata ta' din is-sentenza. Ir-rikorrenti, filfatt, kellu jirrikorri għal dawn il-proċeduri sabiex ikun jista' jenforza d-dritt tiegħu ottenut abbażi ta' dik is-Sentenza.*

Minn naħa l-oħra, ir-rikorrenti kellu bżonn jikseb dikjarazzjoni minn dan il-Bord li l-kirja de quo *hija terminata u dan sabiex ikun jista' jenforza d-drittijiet tiegħu, ħaġa*

li ma kienitx tkun neċessarja kieku l-intimati ottemporaw ruħhom mal-konġedo mogħti.

Illi, fil-fehma tal-Bord l-ispejjeż tal-preżenti kif ukoll tal-ittra uffiċjali interpellatorja għandhom jiġu sopportati mill-intimati ħlief għal dawk li jirrelataw mat-talba sabiex il-proċedura tkun bil-proċedura sommarja, li għandhom ikunu a karigu tar-rikorrenti.

Illi fit-tlettax-il eċċezzjoni l-intimati rriżervaw li jagħmlu talba għal referenza kostituzzjonali quddiem dan il-Bord, liema talba ma saritx u b'hekk il-Bord qed jirrespinġi wkoll din l-aħħar eċċezzjoni."

L-Appell

6. L-appellanti ppreżentaw ir-rikors tal-appell tagħhom fl-1 ta' Awwissu, 2022, fejn talbu lil din il-Qorti sabiex tħassar u tirrevoka s-sentenza appellata, u dan billi tilqa' l-appell tagħhom, bl-ispejjeż taż-żewġ istanzi kontra l-appellat. Jgħidu li l-aggravji tagħhom huma s-segwenti: (a) ma kienx raġonevoli li l-appellat jistrieħ fuq il-Kap. 69 fir-rigward tat-talba tiegħu għad-dispensa tas-smigħ, u fuq il-Kap. 16 għal dak li jirrigwarda t-talba għall-iżgumbrament; (b) il-Bord minn jeddu kkunsidra li t-talba għall-iżgumbrament kienet tinkludi dikjarazzjoni ta' xoljiment tal-kirja; (ċ) il-Bord skarta l-fatt li l-ebda abolizzjoni leġiżlattiva u/jew sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim'Awla ma waqqfet l-applikazzjoni tal-Kap. 69 kif emendat mill-Att XXIV tal-2021; (d) il-Bord injora l-fatt li dak li kien il-Kap. 69 kif sar riferiment għalih waqt il-proċeduri kostituzzjonali, mhux il-Kap. 69 bid-disposizzjonijiet tal-liġijiet kif emendati llum; (e) il-Kap. 69 flimkien mal-emendi tiegħu, huma viġenti u implimentabbli sallum; (f) il-Bord kien wisq frettoluż fl-allokar tal-ispejjeż.

7. L-appellat wieġeb fit-23 ta' Awwissu, 2022 fejn sostna li l-appell odjern huwa nfondat fil-fatt u fid-dritt, u għandu jiġi miċħud bl-ispejjeż.

Konsiderazzjonijiet ta' din il-Qorti

8. Din il-Qorti ser tgħaddi sabiex tikkunsidra l-aggravji mressqa mill-appellanti, u dan fid-dawl tal-konsiderazzjonijiet tal-Bord fis-sentenza appellata, u tas-sottomissjonijiet magħmulin mill-appellat.

L-ewwel aggravju: *l-attur straħ fuq il-Kap. 69 sabiex jitlob id-dispensa tas-smigħ u fuq il-Kap. 16 sabiex jitlob l-iżgumbrament*

9. L-appellanti jispjegaw l-ewwel aggravju tagħhom billi jissottomettu li kien kontradittorju li l-appellat għażel li jistrieħ fuq id-disposizzjonijiet tal-Kap. 69 sabiex iressaq it-talba tiegħu għad-dispensa tas-smigħ, u mbagħad jutilizza d-disposizzjonijiet tal-Kap. 16 sabiex jitlob l-iżgumbrament. Jgħidu li madankollu l-Bord skarta din il-kontradizzjoni għal kollox. Jispjegaw li meta l-appellat straħ fuq id-disposizzjonijiet tal-Kap. 69, huwa kien qed jaċċetta li l-kirja li saret qabel l-1995 kienet għadha valida u attiva. Jikkontendu li huwa kien qiegħed jagħmel użu minn din il-liġi kif inhi llum, jiġifieri bl-emendi li kienu saru. L-appellanti jgħidu li mbagħad min-naħa l-oħra, l-appellat kien saħaq li għall-fini tal-iżgumbrament kienu d-disposizzjonijiet tal-Kap. 16 li kienu applikabbli stante li l-kirja kienet intemmet u l-Kap. 69 ma japplikax. Jgħidu li madankollu l-Bord m'għarafx din il-kontradizzjoni.

10. L-appellat iwieġeb billi jissottometti li l-appellanti fl-aggravji tagħhom qegħdin iħawdu r-regoli sostantivi mar-regoli proċedurali. Jispjega li huwa kien

intavola l-proċeduri quddiem il-Bord a tenur tad-disposizzjonijiet proċedurali u mhux dawk sostantivi, u dan meħud in konsiderazzjoni li l-artikolu 1525 tal-Kap. 16 jiddisponi li kull ħaġa li għandha x'taqsam ma' kirja għandha taqa' fil-kompetenza tal-Bord. Iżda huwa fl-ebda ħin ma aċċetta li japplika d-disposizzjonijiet sostantivi tal-Kap. 69. Filwaqt li jagħmel riferiment għas-sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim'Awla (Sede Kostituzzjonali) suċċitata, jissottometti li ma kien sar l-ebda appell mill-istess sentenza. Imbagħad permezz ta' ittra uffiċjali li saret minnu fit-22 ta' Jannar, 2021, huwa kien bagħat il-*congedo* u għalhekk minn dak il-ħin 'il quddiem intemm kull dritt li seta' kellhom l-appellanti fuq il-fond, u l-emendi sussegwenti li saru f'Ġunju 2021 ma kellhom l-ebda effett fuq il-kirja in kwistjoni.

11. Il-Qorti tosserva li l-ilment li qegħdin iressqu l-appellanti permezz tal-ewwel aggravju, qiegħed isir proprju l-ewwel darba f'dan l-istadju tal-appell tal-proċeduri, li ġew istitwiti fl-ewwel istanza quddiem il-Bord. Tirrileva li l-kwistjoni ma ssemmietx fost l-eċċezzjonijiet li huma ressqu quddiem l-imsemmi Bord fir-rigward tat-talbiet magħmulin mill-appellat, u għaldaqstant il-Qorti tgħid li tali kwistjoni ma tistax titressaq fl-istadju tal-appell. Il-Qorti tikkunsidra li jekk taċċetta li għandu jiġi ttrattat u deċiż dan l-ewwel aggravju tal-appellanti, hija tkun qegħda tagħti lok għaċ-ċaħda tad-doppju eżami li huwa garantit lill-partijiet permezz tal-proċedura tal-appell. Għaldaqstant il-Qorti tastjeni milli tieħu konjizzjoni ta' dan l-ewwel aggravju.

It-tieni aggravju: *Il-Bord minn jeddu ddeċieda li t-talba għall-iżgumbrament tkopri dikjarazzjoni ta' xoljiment tal-kirja*

12. L-appellanti jispjegaw li dan l-aggravju tagħhom huwa wieħed pjuttost sempliċi. Jirrilevaw li t-talba għax-xoljiment tal-kirja in kwistjoni kellha tintalab mill-appellat, iżda b'mod ażżardat tassew il-Bord iddikjara fis-sentenza appellata li *"Il-fatt li ma saritx tali talba fir-rikors promotur m'għandhiex tkun ta' ostaklu għat-talbiet tar-rikorrenti".* Jikkontendu li din l-asserzjoni mhiex tajba kemm mil-lat proċedurali, imma anki mil-lat legali. L-appellanti jispjegaw li l-argument huwa wieħed tassew perikoluż u żbaljat għal kollox għaliex kull Bord jew Qorti għandu/għandha jimxi/timxi mat-talbiet, altrimenti wieħed ikun qed jagħti lok għall-*ultra petita* u għall-*extra petita.* In sostenn tal-argument tagħhom, l-appellanti jagħmlu riferiment għal żewġ sentenzi tal-Qrati tal-Appell[1], u jinsistu li l-liġi proċedurali titlob ċertu attenzjoni fil-mod kif jitpoġġew it-talbiet, għaliex huma dawn li jagħtu s-setgħa tad-*decide* lill-korp ġudizzjarju.

13. L-appellat jirribatti billi jgħid li l-premessi fir-rikors promotur huma spjegati sew, u kif tajjeb qal il-Bord, it-talba kif ippreżentata hija suffiċjenti. Isostni li ma kien hemm l-ebda preġudizzju għad-difiża tal-appellanti.

14. Il-Qorti tgħid li l-Bord tajjeb iddeċieda din il-kwistjoni mqanqla mill-appellanti. Filwaqt li kkunsidra dak li qalet din il-Qorti fis-sentenza fl-ismijiet **Wismayer *vs.* Engerer** li għaliha għamlu riferiment l-appellanti u li fuqha straħu l-argument tagħhom, iddikjara li huwa ma kienx qed jaqbel magħhom. Spjega li f'dik is-sentenza l-Qorti ma kinitx esprimiet ruħha dwar jekk l-inkwilini setgħux jistrieħu fuq id-disposizzjonijiet tal-Kap. 69, iżda fil-każ odjern il-Qorti Ċivili,

[1] **Sant *vs.* Micallef**, 30.11.2007, u **Noel Attard *vs.* Peter u Doris konjuġi Theuma**, 25.04.2008.

Prim'Awla (Sede Kostituzzjonali) kienet espressament iddikjarat lil-appellanti ma kellhomx jibqgħu jistrieħu fuq il-protezzjoni mogħtija lilhom mil-liġi sabiex jibqgħu fil-kirja in kwistjoni. Il-Bord għamel ukoll riferiment għal dak li kien qal huwa stess, kif diversament ippresedut, fis-sentenza tiegħu tat-2 ta' Diċembru, 2020 fl-ismijiet **Joseph Grima et *vs.* Lawrence Aquilina** fir-Rikors nru. 76/2020JD, u qal li huwa kien ħaseb fit-tul dwar dak li kienet twassal għalih mil-lat legali d-dikjarazzjoni tal-Qorti Ċivili, Prim'Awla (Sede Kostituzzjonali). Korrettement osserva li din id-dikjarazzjoni ma kinitx tfisser li l-kirja nnifisha kienet kisret id-drittijiet fundamentali tal-appellat, iżda l-protezzjoni riżultat tal-kundizzjonijiet tagħha *ai termini* tal-Kap. 69 u tal-artikolu 1531Ċ tal-Kap. 16, kienu leżivi ta' dawk id-drittijiet. Tajjeb ukoll għaraf il-Bord li l-imsemmija Qorti kienet waqqfet il-protezzjoni tal-kundizzjonijiet tal-kirja, iżda ma kinitx ukoll itterminat il-kirja stess, sabiex din baqgħet għaddejja imma mingħajr il-protezzjoni li jipprovdi l-Kap. 69 u l-artikolu 1531Ċ tal-Kap. 16. Imbagħad il-Bord irrileva li fil-każ odjern, kien jirriżulta li l-kirja kienet saret qabel id-dħul fis-seħħ tal-artikolu 1531A tal-Kap. 16, u b'hekk mal-prolazzjoni tas-sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim'Awla, (Sede Kostituzzjonali) it-tiġdid tal-kirja kien regolat *ex lege* permezz tal-artikoli 1536 *et seq.* tal-Kap. 16. Il-Bord ikkunsidra li l-appellanti kienu eċċepew permezz tat-tieni eċċezzjoni tagħhom, u dan il-Qorti tagħraf li huwa l-argument tagħhom miġjub permezz tat-tieni aggravju tagħhom, li r-rikors promotur ma kienx fih it-talbiet neċessarji sabiex tirnexxi l-azzjoni, għaliex it-talba għall-iżgumbrament kellha ssir wara talba għal dikjarazzjoni tan-nullità tal-kirja. Qal li l-argument tagħhom ikompli li l-Qorti Ċivili, Prim'Awla (Sede Kostituzzjonali) ma kinitx ippronunzjat ruħha f'dan is-sens. Il-Bord iddikjara, u din il-Qorti tikkondividi pjenament il-fehma tiegħu, li huwa ma kienx jaqbel li l-

effetti legali tas-sentenza ta' dik il-Qorti kienu tali li rendew il-kirja nulla. Qal li l-kirja kienet ilha teżisti mill-1980 u baqgħet *in vigore* wkoll wara s-sentenza tal-imsemmija Qorti, imma biss mingħajr protezzjoni kif kien qal iktar 'il fuq fis-sentenza appellata. Għalhekk qal li jekk kellha ssir xi talba partikolari, din kellha tkun għal dikjarazzjoni ta' terminazzjoni u mhux ta' nullità. Il-Qorti tirrileva li t-tieni aggravju mressaq mill-appellanti huwa dwar in-neċessità ta' talba u l-konsegwenzjali dikjarazzjoni ta' xoljiment tal-kirja. Dan ifisser li l-kwistjoni, bħal dik imqanqla permezz tal-ewwel aggravju, pjuttost qegħda titressaq għall-ewwel darba f'dawn il-proċeduri. Dwar l-imsemmija kwistjoni tan-neċessità ta' talba għal dikjarazzjoni ta' nullità, il-Bord għamel riferiment għas-sentenza fl-ismijiet **Francis Debono et vs Peter Leonard Nind et**, deċiża mill-Qorti Ċivili, Prim'Awla fid-19 ta' Ottubru, 2007 u filwaqt li applika l-insenjament hemmhekk imfisser, ikkunsidra li t-talba għall-iżgumbrament tħaddan magħha talba għal dikjarazzjoni ta' xoljiment tal-kirja. Il-Qorti taqbel ma' din il-fehma. Tgħid li fejn hemm talba għal żgumbrament, il-Bord ma jistax jilqa' dik it-talba mingħajr ma jinvestiga jekk din hijiex legalment fondata. Dan ifisser li fl-indaġini tiegħu huwa jkun tenut jistabbilixxi jekk il-kirja tassew spiċċatx, imma fl-eventwalità li dan il-fatt jiġi stabbilit, il-Qorti tasal sabiex tgħid li m'hemmx bżonn li jagħmel dikjarazzjoni espressa, għaliex dikjarazzjoni ta' żgumbrament tista' biss tfisser li l-Bord sab li l-kirja ntemmet. Il-Bord fil-każ odjern kompla billi ġustament għaraf li l-fatt li ma saritx it-talba appożita fir-rikors promotur, ma kellux ikun ta' ostakolu għat-talbiet tar-rikorrenti. Il-Qorti tikkondividi bis-sħiħ il-fehma tal-Bord, u tagħmel tagħha l-konsiderazzjonijiet tiegħu. Tagħraf ukoll li l-kwistjoni ta' talba separata kienet ġiet ampjament meqjusa mill-Qorti Ċivili, Prim'Awla,

fis-sentena appena ċitata, u din il-Qorti ma tarax li għandha tirreplika dak kollu li ngħad.

Għaldaqstant il-Qorti ma ssibx dan l-aggravju ġustifikat, u tiċħdu.

It-tielet aggravju:	*il-Bord injora l-fatt illi l-ebda abolizzjoni leġislattiva u/jew sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim'Awla (Sede Kostituzzjonali) ma waqqfet l-applikazzjoni tal-Kap. 69 kif emendat bl-Att XXIV tal-2021*
Ir-raba' aggravju:	*il-Bord injora għal kollox il-fatt li l-Kap. 69 li għalih għamlet riferiment il-Qorti Ċivili, Prim'Awla (Sede Kostituzzjonali) mhux l-istess ligi kif emendata illum*
Il-ħames aggravju:	*Il-Bord kien tenut japplika d-disposizzjonijiet tal-Kap. 69 flimkien mal-emendi tiegħu*

15. L-appellanti wara li jispjegaw is-sekwenza tal-fatti kif ġraw, jissottomettu li l-Kap. 69 kif sar riferiment għalih fis-sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim'Awla (Sede Kostituzzjonali), ma kienx l-istess liġi kif emendata llum. Jikkontendu li l-Kap. 69 ma kienx ġie abbrogat, u għalhekk għad għandu effett illum, iżda l-Bord kien injora għal kollox l-emendi tiegħu, li ġew fis-seħħ permezz tal-Att XXIV tal-2021. Jissottomettu li huma ma setgħux jifhmu kif il-Bord straħ fuq l-argument tal-appellat, għaliex skont huma fis-sentenza msemmija ma kien hemm l-ebda konsiderazzjoni li l-Kap. 69 kif emendat illum m'għandux jiġi applikat. Ikomplu jispjegaw li meta l-Bord ikkunsidra t-talba għad-dispensa tas-smigħ, dan għamlu abbażi tal-Kap. 69 hekk kif emendat illum. Iżda l-Bord ma setax jagħżel li japplika

liġi għal talba waħda u mhux fir-rigward tat-talba sussegwenti. Permezz tar-raba' aggravju tagħhom, l-appellanti jinsistu li l-Bord għalhekk injora għal kollox il-fatt li l-Kap. 69 kif sar riferiment għalih mill-Qorti Ċivili, Prim' Awla (Sede Kostituzzjonali), mhux l-istess liġi kif emendata llum. Il-ħames aggravju tal-appellanti huwa li l-Bord kien tenut japplika d-disposizzjonijiet tal-Kap. 69 kif inhu, jiġifieri anki bl-emendi tiegħu. Huma jfissru għal darb'oħra wħud mill-argumenti li huma kienu diġà ressqu fir-rigward taż-żewġ aggravji l-oħra. Jikkontendu li stante li l-emendi għall-Kap. 69 kienu daħlu fis-seħħ permezz tal-Att XXIV tal-2021 qabel ma l-appellat intavola l-proċeduri odjerni quddiem il-Bord, dan tal-aħħar kien tenut japplika l-liġi kif emendata.

16. Dwar it-tielet aggravju, l-appellat jikkontendi li l-emendi li saru għall-Kap. 69 ma jolqtux lill-partijiet, għaliex is-sitwazzjoni tal-partijiet kienet ġiet ikkristalizzata sew qabel l-imsemmija emendi ġew fis-seħħ. Dwar ir-raba' aggravju, isostni li l-appellanti naqsu milli jispjegaw il-punt li qegħdin jirrilevaw, u għalhekk l-aggravju għandu jiġi miċħud. L-appellat għal dak li jirrigwarda l-ħames aggravju, jissottometti li sa ċertu punt dan huwa ripetizzjoni ta' dak li ntqal qabel, u għalhekk għandu jiġi miċħud ukoll.

17. Il-Qorti tgħid li hawnhekk ukoll il-Bord kien korrett fid-deċiżjoni tiegħu. Hekk kif huwa ttratta r-raba', il-ħames u s-sitt eċċezzjonijiet tal-appellanti flimkien, għaliex qal li dawn kienu aspetti differenti tal-istess argument, iddikjara li kif sew magħruf, sentenza ta' Qorti li tkun għaddiet in ġudikat tagħmel stat bejn il-partijiet f'dawk il-proċeduri. Il-Qorti tgħid li l-Bord hawnhekk tajjeb ikkunsidra li fil-każ odjern, is-sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim'Awla (Sede Kostituzzjonali) għamlet stat bejn il-partijiet f'dawk il-

proċeduri hekk kif għaddiet in ġudikat, u d-*decide* kellu jibqa' jorbothom minkejja kull emenda leġislattiva li setgħet saret wara. Il-Bord spjega li l-ħsieb tiegħu huwa riflessjoni tal-prinċipju mfisser mill-para. (e) tal-artikolu 12 tal-Kap. 249, u rrileva li l-Att XXIV tal-2021 ma fih l-ebda disposizzjoni li tfisser ħsieb kuntrarju. Għalhekk skont il-Bord, u l-Qorti tikkondividi bis-sħiħ il-fehma tiegħu, l-introduzzjoni tal-Att XXIV tal-2021 ma jistax ibiddel l-interpretazzjoni jew l-applikazzjoni tas-sentenza tal-Qorti Ċivili, Prim'Awla (Sede Kostituzzjonali). Dan il-Bord qalu filwaqt li għamel riferiment għas-sentenza tiegħu stess tat-13 ta' Lulju, 2021 fl-ismijiet **Maria Concetta sive Connie Deguara Caruana Gatto *vs.* Carmela Spiteri**, Rikors nru. 127/2021CG. Il-Bord tajjeb irrileva wkoll li l-appellat kien diġà qabel id-dħul fis-seħħ tal-Att XXIV tal-2021, ta l-*congedo* tiegħu lill-appellanti, u għalhekk segwa d-dikjarazzjoni tan-nuqqas ta' protezzjoni magħmula mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili, (Sede Kostituzzjonali). B'hekk il-Bord ġustament ċaħad l-eċċezzjonijiet suriferti. Il-Qorti taqbel mal-ħsieb tal-Bord. Tgħid li bl-ebda mod ma jista' jirnexxi l-argument tal-appellanti stante li l-Att XXIV tal-2021, kif irrileva l-Bord, ma jipprovdi għall-ebda retroattività, u għaldaqstant l-effetti tas-sentenza tal- Prim'Awla tal-Qorti Ċivili, (Sede Kostituzzjonali) li kienet għaddiet in ġudikant mal-promulgazzjoni tal-imsemmi Att, kienet u baqgħet tagħmel stat bejn il-partijiet fil-kawża odjerna. Għalhekk il-Bord kien korrett meta m'applikax id-disposizzjonijiet taql-Att, iżda minflok mexa mas-sentenza ta' dik il-Qorti.

18. Għaldaqstant il-Qorti ssib dawn it-tliet aggravji mhumiex ġustifikati, u tiċħadhom ukoll.

Is-sitt aggravju: *huma m'għandhomx ibatu l-ispejjeż*

19. L-appellanti jikkontendu li l-Bord mhux biss kien wisq frettoluż fil-konsiderazzjonijiet tiegħu, iżda kien ukoll wisq frettoluż fl-allokar tal-ispejjeż. Dan jgħiduh meta huma l-vittmi f'din il-proċedura sħiħa minħabba dak li kienet tipprovdi għalih il-liġi, u li huma minn dejjem kienu jsegwu skont l-obbligu tagħhom. Huma jitolbu sabiex jekk din il-Qorti ma tilqgħax dan l-aggravju, għandha ta' mill-inqas tordna li kull parti tħallas l-ispejjeż tagħha.

20. L-appellat isostni li l-Bord kien ġust fid-deċiżjoni tiegħu meta ddeċieda skont l-eżitu tal-proċeduri.

21. Il-Qorti tagħraf li l-Bord għamel il-konsiderazzjonijiet kollha rilevanti meta ddeċieda dwar l-eċċezzjoni tal-appellanti fir-rigward tal-ispejjeż. Ikkunsidra li dawn kienu baqgħu fil-pussess tal-fond minkejja li l-appellat kien tahom il-*congedo*, u b'hekk huwa kien ġie kostrett li jitlob lill-Bord għal dikjarazzjoni li l-kera kienet intemmet, sabiex b'hekk imbagħad huwa jenforza d-drittijiet tiegħu. Il-Qorti taqbel u tgħid li l-appellanti ma offrew l-ebda raġuni xierqa li għandha xxejjen dawn il-ħsebijiet.

22. Għaldaqstant il-Qorti ssib li dan l-aggravju wkoll mhux ġustifikat, u tiċħdu.

<u>Decide</u>

Għar-raġunijiet premessi l-Qorti tiddeċiedi billi tiċħad l-appell odjern, filwaqt li tikkonferma s-sentenza appellata fl-intier tagħha.

L-ispejjeż taż-żewġ istanzi għandhom jitħallsu mill-appellanti.

Moqrija.

Onor. Dr Lawrence Mintoff LL.D.
Imħallef

Rosemarie Calleja
Deputat Reġistratur